

เกร็ดกฎหมายน่ารู้

● กฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ และการพิสูจน์หลักฐานด้วยวิธีการ “นิติคอมพิวเตอร์”*

อ.ปริญญา หอมเอนก

จากสถานการณ์การโจมตีระบบคอมพิวเตอร์ของ Hacker ที่มีผลกระทบต่อหน่วยงานในประเทศไทยโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ (ข้อมูลเพิ่มเติมคลิกดูได้ที่ www.zone-h.org) ตลอดจนมีการบุกรุกระบบคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

การปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์นั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากและยังใหม่ต่อกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย โดยเริ่มจากกฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์จะต้องมีผลบังคับใช้เสียก่อน หน่วยงานฝ่ายกระบวนการยุติธรรมถึงจะสามารถนำกฎหมายมาจัดการกับเหล่าอาชญากรไอเทคได้

ซึ่งการพิจารณาคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์นั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้ทางด้าน Information Security และเจาะลึกในการพิสูจน์หลักฐานทางคอมพิวเตอร์ หรือ นิติคอมพิวเตอร์ (Computer Forensics) ซึ่งหมายถึงการแสวงหา, เก็บรักษา, วิเคราะห์, และการนำเสนอพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การใช้กระบวนการที่จะระบุสิ่งที่เก็บรักษาและกู้คืน บรรดาข้อมูลแบบดิจิทัลที่มีความสำคัญต่อการสืบสวน

ปัญหาก็คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ของกระทรวงยุติธรรม เจ้าหน้าที่ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ผู้พิพากษา และอัยการ ตลอดจนทนายความมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เรื่อง Computer Forensics เพื่อที่จะสามารถดำเนินการได้สวนคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ศาสตร์เรื่อง Computer Forensics นับเป็นความรู้ขั้นสูงทางด้าน Information Security การรวบรวมและเก็บพยานหลักฐาน (Evidence) ที่อยู่ในรูปของข้อมูลดิจิทัล จำเป็นต้องกระทำโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้าน Computer Forensics โดยเฉพาะ มิฉะนั้น ข้อมูลที่มีค่าอาจสูญหายไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ข้อมูลที่อยู่ในหน่วยความจำ (RAM) สามารถนำมาใช้พิจารณาทางชั้นศาลได้ หากมีการจัดเก็บอย่างถูกต้อง ข้อมูลในฮาร์ดดิสก์ ถึงแม้จะถูกลบไปแล้ว หรือฮาร์ดดิสก์ถูกฟอร์แมตไปแล้ว ก็ยังสามารถเรียกคืนได้ โดยโปรแกรมที่มีความสามารถในการกู้ข้อมูลโดยเฉพาะ เช่น Encase หรือ Forensic Tool Kit (FTK) เป็นต้น

* หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันอังคารที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๙๔๗๕.

การกู้ข้อมูลทำให้พนักงานสอบสวนสามารถค้นพบข้อมูลบางอย่าง เช่น ไฟล์ที่ถูกลบไปแล้ว , รหัสผ่านที่ถูกลบไปแล้ว , พฤติกรรมการเข้าถึงไฟล์ของผู้ใช้คอมพิวเตอร์ , วันเวลาที่ถูกต้องของเหตุการณ์การโจมตีของแฮกเกอร์จาก Log File , อีเมลที่ผู้ต้องสงสัยใช้ในการติดต่อกัน , IP Address ของผู้ต้องสงสัยเพื่อสอบไปถึงเบอร์โทรศัพท์ที่ต่อเข้า ISP ตลอดจนร่องรอยของแฮกเกอร์ที่ทิ้งไว้ในระบบหลังจากที่บุกเข้าโจมตีระบบ

โปรแกรมที่ใช้ในการ Backup Image ของฮาร์ดดิสก์ที่มีข้อมูลหลักฐานนั้นมีความสำคัญเช่นเดียวกับโปรแกรมที่ใช้ในการกู้ข้อมูล พนักงานสอบสวนควรมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการปฏิบัติการ Computer Forensics โดยเฉพาะ (ข้อมูลเพิ่มเติมดูที่ www.forensic-computers.co)

ข้อมูลการจราจรที่เป็นลักษณะ Real-Time ก็มีความสำคัญในการพิจารณาคดีเช่นกัน พนักงานสอบสวนควรมีความสามารถในการใช้โปรแกรมประเภท Packet Sniffer เช่น Ethereal, Sniffer Pro เป็นต้น

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์มีการแบ่งออกเป็น ๓ หมวด ได้แก่ ๑. ความผิดเกี่ยวกับการรักษาความลับ ความครบถ้วน และการทำงานของข้อมูลคอมพิวเตอร์และระบบคอมพิวเตอร์ ๒. ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ๓. อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงาน

การเข้าถึงคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ การลักลอบดักข้อมูลโดยมิชอบ เช่น การใช้วิธี Session Hijacking, Sniffing หรือ Man-In-The-Middle-Attack และการก่อกวนคอมพิวเตอร์โดยวิธี DoS (Denial of Services) ถือเป็นความผิดที่ต้องถูกดำเนินคดี

สำหรับความผิดที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ได้แก่ การใช้อุปกรณ์ในทางมิชอบ การปลอมแปลงข้อมูลคอมพิวเตอร์ การเผยแพร่สื่อลามกอนาจาร และการฉ้อโกงข้อมูลคอมพิวเตอร์

เราจะเห็นว่าความผิดต่าง ๆ ที่เหล่าแฮกเกอร์ใช้ในการโจมตีระบบถูกระบุไว้ในมาตราต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติไว้เรียบร้อยแล้ว จะเหลือแต่เรื่องของอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานสอบสวนว่าควรจะมีสามารถในการค้นโดยไม่มีหมายหรือไม่ เจ้าพนักงานสอบสวนควรมีอำนาจสามารถสั่งให้เก็บข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์ทั้งในแบบที่เป็น Log File และแบบ Real-Time

กล่าวโดยสรุป คือ การอบรมความรู้ขั้นสูงทางด้าน Information Security เป็นเรื่องจำเป็นสำหรับพนักงานสอบสวน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมจนถึงชั้นศาล หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญเรื่องการฝึกอบรมบุคลากรดังกล่าวในเรื่อง Computer Forensics และ Investigations ให้พร้อมรับกับกฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ที่กำลังจะถูกนำมาใช้ในประเทศไทยเพื่อปราบเหล่าอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น และรูปแบบคดีก็ทวีความซับซ้อนมากขึ้นเช่นกัน

ความเข้าใจ และความรู้อันจริงจังด้าน Computer Forensics และ Investigations จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมสามารถนำกฎหมายมาบังคับใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพในที่สุด

● ระบบเอสโครว์ : กลไกคุ้มครองผู้ซื้อบ้าน¹

ดร. สมชัย สัจจพงษ์²

ท่านผู้อ่านคงจะจำกันได้ว่าเศรษฐกิจฟองสบู่ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจไทยในปี 2540 ส่วนหนึ่งเกิดในภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ส่งผลให้ผู้ประกอบการในภาคอสังหาริมทรัพย์ล้มหายตายจากไปเป็นจำนวนมาก และจากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ประสบปัญหาด้านการเงินไม่สามารถสร้างที่อยู่อาศัยได้สมบูรณ์ และไม่สามารถส่งมอบหรือโอนให้กับผู้ซื้อได้จำนวนมาก ทั้ง ๆ ที่ผู้ขายได้รับและได้ใช้เงินดาวน์ที่ผู้ซื้อเหล่านั้นจ่ายให้ไปจนหมดสิ้นแล้วก็ตาม ทำให้เกิดคดีฟ้องร้องจากผู้ซื้อเพื่อขอเงินดาวน์คืนหรือมีการร้องเรียนไปที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ซึ่งชะตากรรมของผู้ซื้อเหล่านี้ก็ยังคงแขวนอยู่บนเส้นด้าย โดยไม่แน่ใจว่าจะได้เงินของตนเองที่ได้อุดส่าห์เก็บหอมรอมริบมาเป็นเวลานานคืนมาเมื่อไหร่

ขณะนี้ ประวัติศาสตร์ขอความชังโชติในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์กำลังจะกลับหวนคืนมาอีกครั้งแล้ว และผมคิดว่าเราคงไม่อยากเห็นเหตุการณ์เดิม คือ การที่ผู้ซื้อบ้านไม่ได้บ้านเกิดขึ้นอีกในอนาคต ผมจึงขอเรียนว่าท่านผู้อ่านถึงชาวดีว่า ขณะนี้กระทรวงการคลังกำลังพิจารณาร่างกฎหมายการจัดการดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญา หรือในต่างประเทศเรียกว่า เอสโครว์ แอ็กเค๊า (Escrow Account) ซึ่งผมจะเรียกย่อ ๆ ว่า “กฎหมายเอสโครว์”

กฎหมายเอสโครว์นี้จะเป็กลไกในการคุ้มครองทั้งผู้ซื้อและผู้ขายที่อยู่อาศัย โดยผู้ซื้อจะวางเงินดาวน์ไว้ที่คนกลาง เรียกว่า เอสโครว์ เอเย่นต์ และเอสโครว์ เอเย่นต์นี้จะไปเปิดบัญชีเอสโครว์ไว้ที่สถาบันการเงิน การนำเงินดาวน์ไปวางไว้กับเอสโครว์ เอเย่นต์ จะเป็นหลักประกันว่า หากผู้ขายบ้านบิดพลิ้วไม่สามารถสร้างหรือโอนบ้านได้ตามสัญญา ผู้ซื้อจะได้เงินดาวน์คืนพร้อมดอกเบี้ย ในทางตรงข้าม หากผู้ซื้อบิดพลิ้วไม่ยอมส่งเงินดาวน์หรือโอนบ้าน ผู้ขายบ้านก็จะได้รับสิทธิในเงินดาวน์นั้นบวกดอกเบี้ย นอกจากนี้เอสโครว์ เอเย่นต์ยังอาจจะต้องทำหน้าที่ในการตรวจสอบสภาพบ้านที่มีการส่งมอบหรือการโอนว่าคุณสมบัติตามที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกันไว้หรือไม่อีกด้วย

กฎหมายเอสโครว์นี้ไม่จำเป็นจะต้องใช้กับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เท่านั้น แต่สามารถนำมาใช้กับธุรกรรมที่มีการซื้อขายทุกประเภทที่มีการจ่ายเงินล่วงหน้าทั้งหมด หรือบางส่วน (เงินดาวน์) แต่ผู้ซื้อจะยังไม่ได้รับสินค้าหรือทรัพย์สินทันที จะมีช่วงเหลือมเวลาในการส่งมอบหรือโอนกรรมสิทธิ์สินค้าหรือทรัพย์สินนั้น เช่น การซื้อขายเครื่องจักรและการซื้อขายผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

¹ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันอังคารที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๙๔๗๕.

² รอง ผอ. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง.

ผมมีความมั่นใจว่า หากกฎหมายเอสโครวินี้ถูกนำมาบังคับใช้ในประเทศไทย ผู้ซื้อบ้านคงจะได้พบกับมาตรการนี้ และกฎหมายนี้จะสร้างหลักประกันและเป็นกลไกในการคุ้มครองมิใช่แต่ผู้ซื้อบ้านเท่านั้น กฎหมายนี้ยังดูแลผลประโยชน์ของผู้ขายอีกด้วย ซึ่งกฎหมายเช่นนี้มีใช้เพียงจะเกิดขึ้น แต่กฎหมายเช่นนี้ได้เกิดขึ้นในต่างประเทศมานานแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และถือว่าเป็นกลไกในการพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศดังกล่าวอีกด้วย

ผมหวังว่ากฎหมายนี้จะผ่านความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติ พวกเราท่านที่เป็นผู้บริโภคจะได้มีกลไกในการคุ้มครองผลประโยชน์ของเราอีกรูปแบบหนึ่งต้องขอขอบคุณกระทรวงการคลัง
